

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 69/04-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. marca 2004 predbežne prerokoval sťažnosť 1. Slovenskej republiky, zastúpenej Okresnou prokuratúrou Bratislava III, a 2. generálneho prokurátora Slovenskej republiky, vo veci porušenia ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. decembra 2002 sp. zn. M Cdo 37/01 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Okresnou prokuratúrou Bratislava III, a generálneho prokurátora Slovenskej republiky **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. marca 2003 doručená sťažnosť 1. Slovenskej republiky, zastúpenej Okresnou prokuratúrou Bratislava III, a 2. generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej aj „sťažovatelia“, resp. „sťažovateľ 1“ alebo „sťažovateľ 2“), zastúpených JUDr. I. A., okresnou prokurátorkou Bratislava III, a JUDr. M. H., generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, ktorou namietali porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 18. decembra 2002 sp. zn. M Cdo 37/01.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti uviedli, že: «Návrhom zo dňa 2. novembra 1995 č. k. Pz 2030/95-9 sa sťažovateľ v 1. rade voči odporcom: 1) Západoslovenské lesy š. p., Pekná cesta č. 19, Bratislava, 2) Ing. I. K., J., 3) E. K., J., domáhal určenia neplatnosti prevodu majetku štátu na iné osoby, a to na základe článku IV. ods. 1 zákona č. 17/1993 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 253/1991 Zb. o pôsobnosti orgánov Slovenskej republiky vo veciach prevodov majetku štátu na iné osoby a o Fonde národného majetku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 17/1993 Z. z.“).

V priebehu konania o tomto návrhu došlo k rozdeleniu odporcu v 1. rade – š. p. Západoslovenské lesy – na dva štátne podniky – š. p. Lesy Bratislava a š. p. Lesy Trenčín. Práva a povinnosti súvisiace s právnym vzťahom, tvoriacim predmet konania o návrhu sťažovateľa v 1. rade, prešli na š. p. Lesy Bratislava (ako o tom svedčia napokon i listinné dôkazy, obsiahnuté v spise Okresného súdu Bratislava – vidiek, neskôr Okresného súdu Bratislava III sp. zn. V-2 7 C 169/95 na č. l. 59, 73 – 77).

Po vykonanom dokazovaní vyniesol Okresný súd Bratislava III dňa 9. 9. 1998 pod č. k. V-2 7 C 169/95-83 rozsudok, ktorým návrh zamietol a odporcom nepriznal náhradu trov konania. Rešpektujúc skutočnosti, ktoré vyšli za konania najavo, označil Okresný súd Bratislava III v predmetnom rozsudku odporcu v 1. rade, a to „Lesy Bratislava š. p., Pekná cesta 19, Bratislava“. V dôsledku odvolania navrhovateľa konal vo veci Krajský súd v Bratislave, ktorý rozsudkom zo 17. februára 1999 č. k. 17 Co 444/98-116 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a odporcom 1) až 3) nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

Po vynesení tohto rozsudku, avšak ešte pred jeho doručením, došlo s účinnosťou od 29. 10. 1999 k zlúčeniu š. p. Lesy Bratislava spolu s ďalšími štátnymi podnikmi obdobného zamerania, čím vznikol štátny podnik Lesy Slovenskej republiky so sídlom v Banskej Bystrici, nám. SNP č. 8. O tejto zmene však všeobecné súdy konajúce vo veci nemali vedomosť, pretože im to nikto neoznámil. Zrejme preto Okresný súd Bratislava III dňa 13. 6. 2000 doručoval vyššie uvedený rozsudok Krajského súdu v Bratislave odporcovi v 1.

rade na adresu „Západoslovenské lesy, š. p., Pekná cesta 19, 813 52 Bratislava 3“. Až na doklade o doručení tohto rozsudku sa nachádza odtlačok pečiatky Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik Banská Bystrica, pracovisko Bratislava (č. l. 123 spisu).

Oba vyššie citované rozsudky napadol mimoriadnym dovolaním generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „sťažovateľ“ v 2. rade) dňa 25. júna 2001 pod č. k. VI Pz 683/00-2. O tomto mimoriadnom dovolaní konal Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „súd“) pod sp. zn. M Cdo 37/01, pričom konanie uznesením z 18. decembra 2002 č. k. M Cdo 37/01 zastavil a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie súd v podstate odôvodnil konštatovaním, že „generálny prokurátor SR v mimoriadnom dovolaní z 25. 6. 2001 označil za jedného z účastníkov konania (žalovaného v 1. rade) subjekt, ktorý od 29. 10. 1999 neexistuje; od tohto časového úseku totiž správu lesného a iného majetku (okrem iného) vo vlastníctve Slovenskej republiky, vykonáva právnická osoba s názvom: Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik so sídlom v Banskej Bystrici, Nám. SNP č. 8.

Ak v konaní, v ktorom sa účasťenstvo zakladá § 90, vety prvej, O. s. p., bol označený za účastníka konania ten, kto nemá spôsobilosť byť účastníkom konania, ide o nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť. Preto je súd povinný v ktoromkoľvek štádiu konania k tomuto nedostatku podmienky konania prihliadnuť a konanie zastaviť tak, ako to musel urobiť v tomto prípade i dovolací súd (§ 103, § 104 ods. 1, § 243c O. s. p.)“.

Týmto uznesením došlo k porušeniu práva sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu.

Podľa § 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), občianske súdne konanie je jednou zo záruk zákonnosti a slúži na jej upevňovanie a rozvíjanie. Každý má právo domáhať sa na súde ochrany práva, ktoré bolo ohrozené alebo porušené.

Podľa § 42 ods. 3 OSP, pokiaľ zákon pre podanie určitého druhu nevyžaduje ďalšie náležitosti, musí byť z podania zjavné, ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka a čo sleduje a musí byť podpísané a datované. Podanie treba predložiť s potrebným počtom rovnopisov a s prílohami tak, aby jeden rovnopis zostal na súde a aby každý účastník dostal jeden rovnopis, ak je to potrebné.

Podľa § 43 OSP predseda senátu vyzve účastníkov, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie v určenej lehote opravili alebo doplnili. Poučuje účastníkov aj o tom, ako treba opravu alebo doplnenie urobiť.

Ak sa napriek výzve predsedu senátu podanie neopraví alebo nedoplní a v konaní nemožno pre tento nedostatok pokračovať, súd konanie zastaví. O týchto následkoch musí byť účastník poučený.

Podľa § 90 OSP účastníkmi konania sú navrhovateľ (žalobca) a odporca (žalovaný) alebo tí, ktorých zákon za účastníkov označuje.

Podľa § 103 OSP kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Podľa § 104 ods. 1, vety prvej, ods. 2, vety prvej, ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

Ak ide o nedostatok podmienky konania, ktorý možno odstrániť, súd urobí pre to vhodné opatrenia.

Podľa § 241 ods. 1 vety prvej OSP v dovolaní sa musí popri všeobecných náležitostiach (§ 42 ods. 3) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu a z akých dôvodov sa toto rozhodnutie napáda, prípadne ktoré dôkazy by sa mali vykonať na preukázanie dôvodov dovolania a čoho sa dovolateľ domáha.

Podľa § 243h OSP v mimoriadnom dovolaní sa musí popri všeobecných náležitostiach podania (§ 42 ods. 3) uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu a z akých dôvodov sa toto rozhodnutie napáda.

Podľa § 14 ods. 4 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnom podniku“) zlučovaný podnik zaniká a jeho majetok a záväzky prechádzajú na preberajúci podnik.

Týmito ustanoveniami sa súd dôsledne neriadil.

Základným pochybením súdu bolo, že mimoriadne dovolanie sťažovateľa v 2. rade podriadil režimu ustanovenia § 90 OSP (ktorý napokon aj nesprávne citoval slovami „podľa § 90, vety prvej O. s. p. ...“), ako keby bolo návrhom na začatie konania. Mimoriadne dovolanie je však mimoriadnym opravným prostriedkom, a preto podlieha režimu podania. Jeho náležitosti stanovuje § 243h OSP s použitím § 42 ods. 3 OSP. Tieto

náležitosti mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky (ďalej len „mimoriadne dovolanie“) má.

Kedže sa prokurátor pri podávaní mimoriadneho dovolania riadi ustanoveniami § 243h OSP s použitím § 42 ods. 3 OSP, nepodáva mimoriadne dovolanie proti určitým účastníkom konania, ale proti určitému rozhodnutiu súdu. Toto rozhodnutie musí presne označiť, z čoho vyplýva jeho povinnosť použiť tie isté údaje o účastníkoch konania, ktoré sa uvádzajú v záhlaví rozsudku. Pritom je právne bezvýznamné, či v období od vydania rozsudku do podania mimoriadneho dovolania prišlo k zmenám vo vzťahu k niektorému z účastníkov.

Zo spisu Okresného súdu Bratislava III sp. zn. V-2 7 C 169/95, ani z uznesenia súdu č. k. M Cdo 37/01 z 18. decembra 2002 nevyplýva, akým spôsobom sa súd dozvedel, že žalovaný v 1. rade, t. j. Lesy Bratislava š. p., Pekná cesta 19, Bratislava, od 29. októbra 1999 neexistuje. Bez ohľadu na spôsob tohto zistenia bolo povinnosťou súdu skúmať, či práva a povinnosti zaniknutého subjektu neprešli na iný subjekt, a to tým skôr, ak sám konštatuje, že „správu lesného a iného majetku (okrem iného) vo vlastníctve Slovenskej republiky, vykonáva právnická osoba s názvom: Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik so sídlom v Banskej Bystrici, nám. SNP č. 8“. Až podľa výsledkov takéhoto skúmania by bolo možné v súlade so zákonom zväziť odstraniteľnosť alebo neodstraniteľnosť podmienky konania. Takéto šetrenie – ako vyplýva z vyššie citovaného uznesenia – súd nevykonal.

Ak by súd postupoval štandardným spôsobom, musel by sa pred svojím rozhodnutím oboznámiť s rozhodnutím príslušného registrového súdu – či už Okresného súdu Bratislava I z 29. októbra 1999 č. k. ZPZ: 44/Pš/1999, Pš 313/B vo vzťahu k zaniknutému štátnemu podniku Lesy Bratislava, alebo Okresného súdu v Banskej Bystrici z 29. októbra 1999 č. k. ZPZ: 41/Pš/1999, Pš 155/S vo vzťahu k novovzniknutému štátnemu podniku Lesy Slovenskej republiky. Z ktoréhokoľvek z týchto rozhodnutí mohol súd získať informáciu, že štátny podnik Lesy Bratislava zanikol zlúčením do štátneho podniku Lesy Slovenskej republiky, ktorý preberá na seba všetky práva, záväzky a pohľadávky, aj neznáme, po zrušení štátneho podniku Lesy Bratislava. Z toho potom ďalej vyplýva, že na štátny podnik prešlo zo zákona (§ 14 ods. 4 zákona o štátnom podniku) aj právo (pasívna legitímácia) byť účastníkom konania vo veci návrhu podaného sťažovateľom v 1. rade, a teda aj konania o mimoriadnom dovolaní, vedeného súdom pod sp. zn. M Cdo 37/01. Nebol tu daný žiaden

nedostatok podmienky konania a bolo preto povinnosťou súdu po upresnení zmien na strane žalovaného v 1. rade preskúmať mimoriadne dovolanie z vecného hľadiska a rozhodnúť v merite veci. Ak tak súd v danom prípade nepostupoval, ale v rozpore s platným právnym poriadkom konanie zastavil, porušil právo sťažovateľa v 1. rade na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ak by Ústavný súd Slovenskej republiky nemienil prisvedčiť vyššie uvedenej argumentácii a dospel by k záveru, že v mimoriadnom dovolaní bol žalovaný v 1. rade označený nesprávne, aj v takomto prípade je potrebné poukázať na procesné pochybenie súdu, ktoré malo za následok porušenie práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle článku 46 ods. 1 ústavy. V takomto prípade by bolo povinnosťou súdu vyzvať sťažovateľa v 1. rade (ako účastníka konania) alebo sťažovateľa v 2. rade (ako podateľa mimoriadneho dovolania), aby vadu v označení žalovaného v 1. rade odstránil, a súčasne ho poučiť, že neodstránenie vady bude mať za následok zastavenie konania. Len následne, ak by bol subjekt oslovený súdom nečinný, by bolo možné uvažovať o prípadnom zastavení konania.

Nemožno napokon vylúčiť ani predpoklad, že nezákonným zastavením konania o mimoriadnom dovolaní bolo porušené aj právo generálneho prokurátora Slovenskej republiky na súdnu a inú právnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy, pretože generálny prokurátor Slovenskej republiky má právo, aby súd preskúmal podané mimoriadne dovolanie po vecnej stránke a rozhodol o ňom. Existencia tohto práva nevylučuje existenciu obdobného práva účastníkov konania.

Právny vzťah spočívajúci v prevode majetku štátu na iné osoby, je vzťahom občianskoprávnym. Rovnako občianskoprávnym vzťahom je potom i právny vzťah spočívajúci v spore o neplatnosť takéhoto prevodu. Slovenská republika je účastníkom právneho vzťahu spočívajúceho v spore o neplatnosť prevodu majetku štátu na iné osoby (čl. IV. ods. 1 zákona č. 17/1993 Z. z.); je preto právnickou osobou (§ 21 Občianskeho zákonníka).

Proti uzneseniu súdu nie je prípustný opravný prostriedok [§ 202 ods. 3, písm. e), § 243f ods. 2, písm. c) OSP]. Uznesenie súdu z 18. decembra 2002 č. k. M Cdo 37/01 nadobudlo právoplatnosť 21. januára 2003.

Túto ústavnú sťažnosť podáva aj generálny prokurátor Slovenskej republiky, využívajúc pritom jednak oprávnenie, dané mu ustanovením § 29 písm. a) zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry, ako aj preto, že uznesením z 18. decembra 2002 č. k. M Cdo 31/97 súd rozhodol o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že túto ústavnú sťažnosť podala oprávnená osoba riadne a včas. Obaja sťažovatelia podávajú túto sťažnosť súčasne z opatrnosti, vedení snahou predísť odmietnutiu sťažnosti len z formálnych dôvodov.»

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vydal tento nález:

„Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. decembra 2002 č. k. Mcdo 37/01, ktoré nadobudlo právoplatnosť 21. marca 2003 (...), bolo porušené právo sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky; ústavný súd uznesenie zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.“

II.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. (...)

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovatelia, a to 1. Slovenská republika, zastúpená Okresnou prokuratúrou Bratislava III, a 2. generálny prokurátor Slovenskej republiky, namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu z 18. decembra 2002 sp. zn. M Cdo 37/01.

Podľa čl. 127 ústavy predmetom ochrany ústavného súdu sú len základné práva alebo slobody fyzických osôb alebo právnických osôb, alebo ich ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, pričom ochrana podľa uvedeného článku ústavy sa poskytuje voči nositeľom verejnej moci. Sťažovatelia, konkrétne Slovenská republika, zastúpená Okresnou prokuratúrou Bratislava III, a generálny prokurátor Slovenskej republiky, ktorí sú sami nositeľmi verejnej moci, sa nemôžu domáhať ochrany podľa čl. 127 ústavy, preto je ich sťažnosť nezlučiteľná *rationae materiae* a *rationae personae* s týmto článkom ústavy.

Tento článok v znení účinnom od 1. januára 2002 podľa názoru ústavného súdu zvýraznil prirodzenú koncepciu základných práv a slobôd podľa ústavy okrem iného aj tým, že z hľadiska ochrany poskytovanej ústavným súdom už nerozlišuje medzi ochranou základných práv a slobôd zaručených v ústave a ochranou ľudských práv a základných slobôd zaručených v príslušnej medzinárodnej zmluve o ľudských právach a základných slobodách, že bez ohľadu na tento prameň práva môže ústavný súd rovnakým spôsobom sankcionovať ich porušenia tým, že napr. zruší rozhodnutie, opatrenie alebo zásah, ktorým

boli porušené, a dokonca môže priznať tomu, koho práva boli takto porušené, primerané finančné zadostučinenie, čo sú právne prostriedky nápravy svojou povahou typické pre individuálnu ochranu základných práv a slobôd, a nie pre ochranu orgánov verejnej moci a na ich roveň postavených právnických osôb.

Podľa názoru ústavného súdu by bolo nelogické a v zrejmom rozpore s prirodzenou koncepciou ľudských práv a základných slobôd, z ktorej vychádza aj ústavná úprava základných práv a slobôd (pozri napr. PL. ÚS 18/95, PL. ÚS 4/97, PL. ÚS 6/01), ak by ich nositeľom mohli byť aj orgán verejnej moci alebo právnická osoba verejného práva s tým istým oprávnením na ich ústavnú ochranu, ktorú im proti zásahom týchto subjektov poskytuje ústavný súd podľa čl. 127 ústavy.

Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2004